

MEDVEĎ HNEDÝ

(*Ursus arctos*, Linnaeus, 1758)

V letných mesiacoch dochádza k nárastu priestorovej aktivity medved'ov. V júli vrcholí medvedia ruja, počas ktorej je ich pohyb intenzívnejší. K lokálnemu zvýšeniu hustoty prispieva aj dozrievanie kukurice, obilnín, ovocia, čomu z jari do začiatku leta predchádza konzumovanie zelených častí rastlín.

Vystavený exemplár medveďa hnedého v Hornonitrianskom múzeu v Prievidzi priťahuje pohľady návštevníkov najmä vďaka medializovaným prípadom stretov šelmy s chodcami a cyklistami v okolí lesných chodníkov, na obľúbených vychádzkových trasách či na okrajoch lesa nad obcami. Zoči-voči nehybnej majestátnosti azda vyhodnocujú šance obrany pred mocným zvieraťom, v prípade dospeljej samice sa uvádza hmotnosť v priemere 140 – 210 kilogramov.

Dermoplastický preparát medveďa hnedého (evidenčné číslo Z-4532) sa ocitol v zbierkach múzea po strete zvieraťa s poľovníkom v lesnej doline pri obci Tužina. Ulovená 7- až 8-ročná samica s dĺžkou tela 202 cm a výškou v kohútiku 101 cm bola zapísaná do prírastkovej knihy v roku 1988. V tom čase sa priestorová aktivita populácie negatívne potýkala so zvyšovaním poľovníckeho tlaku a dostatkom ľahko dostupnej potravy vo forme hospodárskych zvierat, včelstiev, poľnohospodárskych plodín, ovocných plodov a komunálneho odpadu. V súčasnosti sa trasy mimo domovských okrskov menia vplyvom výstavby migračných bariér a nesprávneho narábania s komunálnym odpadom.

Výskyt medveďa na Slovensku prešiel od minulého storočia turbulentným obdobím. Pred úplným vyhubením ho po roku 1932 zachránilo prijatie zákona na jeho ochranu. Po druhej svetovej vojne vzrástol počet z 20 na 50 až 80 kusov, pričom o 11 rokov neskôr bolo 200 kusov rozšírených najmä vo vrchoch stredného a severného Slovenska, okrem iného v Strážovskej vrchovine a vo Vtáčniku (FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ, 1965). Súčasná početnosť varíruje v rozpätí 1 012 až 1 275 kusov, avšak štúdiu z rokov 2019 – 2021 je vytýkaný náhodný a nesystematický zber vzoriek.

Predná laba je širšia, zadná sa podobá šľapaji ľudskej nohy, pazúry sú dlhé 3 – 4 centimetre
(foto: Igor Kmeť, lokalita: Bobrovecká Vápenica).

K špecifickým škodám spôsobeným hnedým dochádza na ovocných stromoch v záhradách, v ovocných sadoch a na včelstvách. V snahe dostať sa k vyššie rastúcim plodom, medvede vyliezajú do koruny, pritom polámu množstvo vetiev. Na kôre kmeňa a hrubších vetvách zanechávajú stopy po pazúroch a po hryzení.

Príklad dobrej praxe pri ochrane včelstiev
(foto: Tatiana Šolomeková, Terchová).

Účinné preventívne opatrenia na čiastočnú, respektíve úplnú elimináciu škôd spôsobených medveďom hneďm na hospodárskych zvieratách, včelstvách, poľnohospodárskych plodinách a majetku zahŕňajú použitie elektrických ohradníkov, detekčných a odplašovacích zariadení a špeciálnych zberných nádob zabezpečených proti vyberaniu komunálneho odpadu medveďom (Program starostlivosti o medveďa hnedého (*Ursus arctos*) na Slovensku, 2016).

Aktuálnou témou pri analýze zmien habitatovej preferencie medved'ov je sledovanie vŕnadiŕsk v blízkom okolí obcí. Častokrát využívajú preferenciu mäsa ŕelmy v strave po hibernácii na začiatku jari a obsahujú mrŕiny srnčej a diviachej zveri. Problém naberá na vážnosti a vyústil do vzniku systému nahlasovania dotknutých lokalít verejnosťou (foto: Tatiana Ŗolomeková, Slovenské Pravno).

Literatúra a zdroje:

FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ, Zora - HANÁK, Vladimír. Stavovce Slovenska IV, Cicavce. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1965. 331, 12 s.

Odhad velikosti populace medvėda hnėdėho (*Ursus arctos*) analýzou DNA. Ŗtúdia. Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Praha ; Katedra chovu zvířat a potravinářství v tropech, Fakulta tropického zemědělství, Česká zemědělská univerzita, Praha ; Katedra biologie a ekologie, Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita, Ostrava ; Ŗtátna ochrana přírody, Banská Bystrica. Autori: Nikola Tkáčová, Jana Ŗrutová, Barbora Černá Bolfíková, Veronika Kornová, Mária Apfelová, Michal Kalaš, Vladimír Antal, Slavomír Findo, Marián Hletko, Pavel Hulva, 2019–2021. 93 s. Dostupné na internete: <https://www.sopsr.sk/news/file/00%20%C5%A0T%C3%9ADIA%20FINAL%20-%20Velikost_populace_medved_Slovensko2.pdf>.

Oponentský posudok na správnu z výskumu "Odhad početnosti populace medvėda hnėdėho (*Ursus arctos*) analýzou DNA". Lesnícka fakulta Technickej univerzity, Zvolen ; Ústav ekológie lesa Slovenskej akadémie vied, Zvolen. Autori: Peter Klinga, Peter Kaňuch, 2022. 8 s. Dostupné na internete: <<https://www.sopsr.sk/news/file/0%20POUSUDOK%20-%20Klinga%2C%20Ka%C5%88uch.pdf>>.

Program starostlivosti o medveďa hnėdėho (*Ursus arctos*) na Slovensku. [Banská Bystrica] : Ŗtátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 2016. 107 s. Dostupné na internete: <<http://slovakwildlife.org/pdf/program-starostlivosti-medveda-hnede-ho-slovensku.pdf>>.

SLÁDEK, Jozef - MOŠANSKÝ, Aristid. Cicavce okolo nás. Martin : Osveta, 1985. 246 s.

APENDIX: Archív rubriky Predmet mesiaca

2026©Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
Spracovala: Mgr. Tatiana Ŗolomeková, PhD.